

Letovanje v Ankarano
Med počitnicami bo univerzitetni odbor ZSJ zopet organiziral letovanje v Ankarano. Lanske prostore je UO že najel za dobo več let. Organiziral bo posebno brigado, ki bo prostor uredila in zasadila drevje. Če bo prijavljenec veliko, bo taborjenje v več izmenah. Predvidena je tudi razširitev tega letovanja v mednarodni študentski tabor. Stroške bodo lahko prijavljeni plačevali v obrokih že naprej.

tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

LETO VII

LJUBLJANA, 14. FEBRUARJA 1957

ŠTEV. 3

NAŠI KLUBI SE PREBUJAJO

Študentje izven Ljubljane imajo 22 pokrajinskih študentskih klubov. O delu teh klubov le malokdaj kaj slišimo, čeprav je marsikateri izmed njih zelo delaven. Toda pri delu vseh klubov je še vedno premalo tistega najvažnejšega in najosnovnejšega: — ideološko-političnega dela. Zato so pred kratkim ustanovili pri univerzitetnem odboru komisijo za politično delovanje pokrajinskih klubov, ki bo skrbela za njihovo politično delo in ga usmerjala.

Pokrajinski študentski klubi združujejo v svojih vrstah vse študente neke pokrajine in jih vključujejo v politično in gospodarsko delo naših pokrajin. Za naše pokrajinske klube ni problem število članstva, pač pa sta problematični delavnost in zainteresiranost tega članstva. Primer skrajnega nezanimanja za kakršnokoli delo so jeseniški študentje. Ze več let hiraljoči »Klub jeseniških študentov« je lani razpadel. Vsa prizadevanja množičnih organizacij jeseniškega okraja so ostala brezuspešna: skupščine, ki jo je za ustanovitev kluba sklical OK LMS, se ni nihče udeležil...

ČEMU SO SPLOH ČLANI?

Passivni del članstva ovira delo mnogih klubov. Taksi člani — njihov procent je ponekod neverjetno velik — vlečejo za seboj še druge, vsaj nekoliko delavne, in prav s tem so nevarni za delo in obstoj

kluba. O tem so v klubih mnogo razpravljali. Problem se pa da rešiti samo tako, da bodo pri sprejemanju članov uporabljali strožje kriterije, predvsem glede pripravljenosti za delo. MAK (Mariborski akademski klub) je bil prisiljen, da v začetku tega študijskega leta preneha s svojim obstojem na papirju in se ponovno ustanovi. Ze dosedanje delo, še bolj pa lep program za leto 1957 kaže, da mu je izguba precejšnjega števila članov samo koristila. Tudi nekateri drugi klubi so izključili precej nedelavnih članov in tako nekam lažje zadihali. Treba pa je paziti, da pri reševanju teh vprašanj ne zaidemo v skrajnost.

ČE JE ODBOR ZASPAN...

Zavedati se moramo, da je mnogokrat vse nedelavnosti kakšnega kluba kriv njegov odbor ali pa le 2 do 3 odborniki. Da je uspešno delo kluba pre-

cej odvisno od sposobnega odbora, nam dokazuje cela vrsta dobrih klubov. Tem je uspelo pritegniti svoje člane k delu na kulturnem ali političnem področju ter jih tako zainteresirati za delo med domačim prebivalstvom.

Po načinu, kako se loteva nalog, je postojanski klub brez dvoma daleč pred drugimi. S tremi samostojnimi skupinami je sodeloval na prvem in

drugem festivalu primorskih študentov ter ima že dobro organizirano politično delo. Koroski klub je v petih letih svojega obstoja navezal stike z zamejskimi Slovenci. Obiskali so jih s svojim pevskim zborom in priridili med njimi več sestankov, na katerih so se našli študentje seznanjali z različnimi političnimi in kulturnimi vprašanji koroskih Slovencev. Med klube, ki dobro delajo,

moramo prišteti še posavskega, novomeškega, ptujskega koprsko-videmskega in morda še katerega. Vsi ti klubi sodelujejo z vsemi množičnimi organizacijami v domačih krajih in jim pomagajo pri njihovem delu.

Skoraj vsem tistim klubom, ki doslej še niso napravili nič pomembnejšega, so nudile organizacije dovolj podpore in pomoči, da bi klubi lahko uspešno delali. Toda njihovega »spanja« so pač krivili njihovi zaspani odbori. Mnogi odbori si namreč še vedno niso (Nadaljevanje na 2. strani)

Klub koroskih študentov je pred leti z uspehom gostoval po zamejski Koroski. — Na sliki skupina koroskih študentov med domačini pri Gospe Sveti.

Dosegli so lep uspeh!

Prvi študentski festival v Trbovljah je za nami. Eden njegovih glavnih organizatorjev je bil tov.

— Katera prireditev je imela največ uspeha?
— Največji aplavz je imel akademski pevski zbor. Verjetno

tudi zaradi tega, ker je že znan in ker je njegov dirigent Radovan Gobec v Trbovljah zelo popularen.

Pravzaprav je težko delati kakršnokoli razliko, ker so tudi ostale skupine dobile lepo priznanje. Skupina igralske akademije je bila dvakrat klicana pred zastor, kar v Trbovljah ni navada. Tudi z nastopom akademske folklorne-plesne skupine so bili gledalci navdušeni.

— Kakšen pa je bil obisk posameznih prireditev?

— Tu največ povedo številke. APZ je imel eno predstavo, poslušalo ga je okrog 500 ljudi. Za igralsko akademijo je bila dvorana dvakrat razprodana, enako tudi za folklorno skupino. Vsaokrat je bilo okoli 1000 gledalcev. Razstavo mladih likovnih umetnikov pa je obiskalo presenetljivo veliko ljudi — kar 5000!

— Boste festival prihodnje leto spet priredili?

— Videli smo, da smo s tem našim prvim festivalom pri občinstvu dobro izkazali. Tudi pri množičnih organizacijah, oblastnih forumih in podjetjih, ki so nam pomagala, smo si ustvarili »kredit«. Zato upamo, da nam bo tudi prihodnje leto uspelo organizirati tak festival in to z razširjenim in še bogatejšim sporedom.

Slušatelji akademije za igralsko umetnost so z uspehom nastopili na prvem študentskem festivalu v Trbovljah. Seveda pred nastopom v garderobi ni manjkalo vrveža.

Polde Ravnikar. Mimo-grede, pred vajo APZ, katerega član je, smo ga naprosili, naj nam pove nekaj vtisov s festivala.

— Kakšen je bil po vašem mnenju splošni uspeh festivala?

— Lahko rečem, da je bil uspeh zelo dober. Trbovljani so bili s programom zelo zadovoljni.

Koordinacijski odbor na tehniški fakulteti

V drugi polovici januarja se je ustanovil koordinacijski odbor tehniške fakultete. Njegova naloga je vskladiti delo posameznih združenj in nuditi pomoč študentskemu predstavništvu v fakultetnem svetu. Vodi ga namestnik študentskega predstavništva v svetu, sestavljajo ga pa predsedniki združenj, predsedniki študentskih komisij in sekretarji osnovnih organizacij ZK. Ukvarjali se bodo predvsem s problemom okrog fakultetnega statuta in študijskih programov. Nek formalen koordinacijski odbor so imeli na tehniški že prej. Kaže, da bo novi ces izpolnjeval vse svoje naloge. Tako koordinacijske odbore bo treba ustanoviti tudi po drugih fakultetah.

Pal milijona za subvencije

Socialna ekonomska komisija pri univerzitetnem odboru je sklenila, da odštel, razen v izjemnih primerih, ne bo več dajala denarnih podpor, ampak samo še subvencije za hrano. Za tekoče tromesečje je razdelila združenjem skupno 447.000 din.

Včasih v življenju zarés hitro in radodarno zorijo sadovi, kot ob redkih letinah; mlad človek diplomira, pride do poklica, ustvari družino in preden zapusti univerzo dobi za svoje delo priznanje z dodelitvijo Prešernove nagrade. Takih primerov je sicer zelo malo, kajti večina zapuša univerzo brez nagrad. Takšna izjema je nekdanji študent elektrotehnike, Franc Kranjc, ki je v letošnjem študijskem letu končal študije in odšel. Bil je pretekli petek v družbi študentov, ki so v zborniški dvorani sprejeli do sedaj verjetno največje priznanje.

Če bi s koščkom zanimanja pogledali njegovo preteklost in s snopom človeške radovednosti osvetlili njegovo življenjsko pot, bi prišli do zaključka, da je sin nekdanjega sodnega sluga s trdim in vstrajnim delom postal v kratki dobi inženir elektrotehnike. Zaradi prežgodnje smrti očeta išče že v zgodnji mladosti sredstva za samostojno vzdrževanje z instrukcijami in poučevanjem drugih. Pozneje dobi na univerzi stipendijo in od časa do časa riše načrte.

— Začel si torej z velikimi težavami...?

Prvi dve leti. Predavanja na tehniški so nekoliko neenakomerno razdeljena. Preveč je splošnih predmetov, ki študenta vežejo v oklep, da se ga težko znebi. Imel sem zato precej težav, verjetno zato, ker sem te predmete preveč resno jemal.

— To pomeni, da s študijem na tehniški zaostanete v prvih dveh letnikih?

Razmere so nevzdržne za študente in profesorje. Pri takšnem številu slušateljev je pedagoško delo profesorjev silno oteženo. Razen tega poslušajo na tehniški predavanja slušatelji PMFF in profesorji ne morejo upoštevati težnje slušateljev tehnike, ki dajejo na pouk splošnih predmetov s praktičnih gledišč. Človek je v takem položaju več ali manj samouk. Kajti na predavanjih dobi samo skelet, ki ga pa mora sam dopolniti. Zato se včasih slišijo dokaj zlobne pripombe, da bi bilo bolje, če bi profesorji pri inskripciji razdeljevali seznam literature, ki bi jo namesto predavanj študentje sami preštudirali.

— Študentje potem na predavanjih ne pridobijo veliko?

Nisem tega mnenja. Obiskoval sem pretežno vsa predavanja in moram reči, da so mi nekatera zelo pomagala pri spoznavanju stroke. Zaradi časa je obiskovanje predavanj seveda precejšnja izguba.

SREČANJA Z LJUDMI

Izmenični tokovi

— In rešitev...?

Predvsem več učnega kadra in prostorov. Potem bi bilo tudi znanje na izpitih drugačno.

— Imajo izpiti še druge slabe strani?

Pri splošnih predmetih da. Preveč množično in z naglico se opravljajo, da bi lahko dali stvarno oceno znanja. Pri strokovnih predmetih je bolje. Preveč pa vpliva na uspeh izpitov čisto splošna psihološka stran, nastop in samozavest. To seveda ne bi smelo biti merilo znanja.

— In ocenjevanje?

Ocene čisto ne dajejo objektivne slike. Ker točke so včasih odvisne tudi od sreče in drugih okolnosti.

— Pri študentih, tehnike govorimo o neki posebni strasti za potovanje v inozemstvo na strokovno prakso...

Bil sem pred letom v Holandiji in Nemčiji in reči moram, da sem čas v tujini pametno izrabil in marsikaj pridobil. Težko opišem, koliko koristnega človek pridobi s skromnim počitniškim izletom v tujino. Spoznal sem dežele in ljudi ter prišel v stik s študenti iz vsega sveta. Pogovori z njimi so pomembna obogatitev človekove razgledanosti.

— Izvleček iz teh nepotnih vtisov bi bil...?

Nekaj misli o ljudeh, ki sem jih srečaval v tovarnah. Predvsem o delavcih. Delal se v dveh zelo različnih sredinah, v holandskem industrijskem mestu Sittard in pri tvrdki AEG v Zahodnem Berlinu. Holandci pri delu polagajo veliko pozornost na odnose med ljudmi, na odnose med delavci neke zaključene proizvodne celice. Delavec se mora na svojem delovnem mestu dobro počutiti in razumeti. Imeti morajo delo takšne delovne pogoje, da bo zadovoljen. Značilno je, da Holandci ne gledajo toliko na učinek samega dela. Pri Nemcih je učinek dela vse. In naj bo delavec še tako sebičen in netovarski, vzel bo svoj zaslužni denar brez očitavanja. Odnosi so sekundarnega pomena, glavno je delovni učinek. Razen tega so holandski delavci drugačni ljudje, dobrodušni in gostoljubni, kar napravi na odnose med ljudmi še boljše vtis.

— In kakšna bi bila primerjava strokovne izobrazbe napram tujim študentom...?

Nobenega strahu. Marsikomu, ki odhaja na prakso v tujino, se jeziijo lasje, da je njegova strokovna pripravljenost preveč slaba, da bi se lahko

Rektor naše univerze dr. Božidar Lavrič je pretekli petek svečano razdelil Prešernove nagrade 41 nagrajencem, ki so si s svojimi deli zaslužili to priznanje

Podelili so Prešernove nagrade

V PETEK, 8. FEBRUARJA SO BILE LETOŠNJIM PREŠERNOVIM NAGRAJENCEM SVEČANO PODELENE NAGRADE. SVEČANOSTI SO PRISOTOVALI POVABLJENI GOSTJE, ŠTEVILNI PROFESORJI IN ŠTUDENTJE NAŠE UNIVERZE. PODELJENIH JE BILO 41 NAGRAD, KAR KAŽE, DA JE MED ŠTUDENTI ZANIMANJE ZA ZNANSTVENO IN RAZISKOVALNO DELO IZ LETA V LETO VEČJE.

Ko je akademski pevski zbor odpel državno himno, je rektor ljubljanske univerze dr. Božidar Lavrič spregovoril nagrajencem in prisotnim o pomenu Prešernovih nagrad. V svojih besedah je poudaril, da ima akademska mladina pri svojem znanstvenem delu za vzor našega največjega svobodnega misleca, pesnika Franceta Prešerna. Zato so Prešernove nagrade v današnji dobi posebno čast. Zahvalil se je ljudski oblasti za sredstva, ki jih je dala, da bi nagrajila dela študentov, ki to zaslužijo.

V imenu univerzitetne uprave je potem festival nagrajencem k uspehu in jim razdelil nagrade

Nagrajeni so bili:

MEDICINSKA FAKULTETA:

Marija Us in Peter Juvan »Fagocitarne sposobnosti potrebušnice«

PRAVNO-EKONOMSKA FAKULTETA:

Alenka Rosina »Vrednotenje izpoved otrok in mladoletnikov v kazenskem postopku« in Milan Osolnik »Ekonomska vloga in pogoji agrarne mehanizacije v Sloveniji«

TEHNIŠKA FAKULTETA: ODELEK ZA ELEKTROTEHNIKO:

France Kranjc »Preskrba Gorenjske vključno Litijo z visoko in srednjo napetostno mrežo« in Boris Navinšek »Studija o uporabi Steigerwaldove telefokusne elektronske puške Ribičeve točkaste katode v elektronskem mikroskopu«

ODELEK ZA KEMIJO:

Mitja Rosina »Računska analiza električnega polja v brezstenskem proporcionalnem števču«; Robert Blinc in Milan Pinter »Aproksimativno potencialno polje furanovega obroča«; Marija Močnik »Entalpije nabrekanja zamreženih polielektrolitov«; Jelena Sinkovec »Mejni tok pri kulometrični analizi bakra« ter Zarko Vrbaški »Kvantitativna opredelitev aromatskih nitrospojin ter ločitev zmesi določenih nitrospojin s pomočjo papirne kromatografije«

ODELEK ZA RUDARSTVO IN METALURGIJO:

Vinko Koren »Ločenje mineralnih zrn v tekočinah« in Andrej Rosina »Izkoriščanje ostankov destilacije cinka v Cinkarni v Celju«

FAKULTETA ZA AGRONOMIJO, GOZDARSTVO IN VETERINARSTVO:

AGRONOMSKI ODELEK: Slava Doberšek »Mikrobiološka kakovost surovega mleka na področju Ljubljanske mlekarne in možnosti za izboljšanje«

GOZDARSKI ODELEK:

Jože Kovač »Osvetlitev najvažnejših elementov, ki se nanašajo na produktivnost dela v gozdarstvu Slovenije« in Valentin Cencič »Dolina Trente in njeno gozdarstvo«

FILOZOFSKI ODELEK:

Viktor Čop »Nastanek in razvoj II. grupe odredov«; Janko Kos »Prešernov Krst pri Savici in evropska romantika«; Zivana Bele in Pia Weiss »Odziv predšolskega otroka na pravljico«; Sonja Klabus-Goslar »Življenje in delo Janeza Trdine od leta 1830 — 1867«; Jože Pogacnik »Fragment o Stankoviču (Umetnostna opredelitev romana Nedista kri); Vital Klabus »Priprava tehnika v Tavčarjevi Visoki kroniki«; Mirko Zupančič »Predromantični elementi v Linhartovih literarnih prevencih«; Breda Puc »Ilustracije slovenske protestantske knjige«; Eva Rudolf »Etnografske prvne in poljedelstvu na jugovzhodnem pobočju Pohorja«; Rudolf Kodela »Visočica kronika v luči zgodovinskega ozadja in Tavčarjevega umetniškega ustvarjanja«; Martina Orožen »Ferdin Kočvar-Zavčanin — publicist« in Gregor Kočijan »Problematika Cankarjevih »Pobob iz sanj«

Benedičič »Morfološke, horolške in ekološke razmere endemične vrste Moebringia villosa (Wulf.) Fenzl«; Tomaž Planina »Ligusticum segueri« v Jugovzhodnih apeniških Alpah; Peter Habič »Vrhnika, mestna geografija«; Sergej Keser »Novomeška kotlina, neagrame panoge gospodarstva«; Marija Noč »Regionalni opis radovliškega žirovniške ravnine«; Jože Štrn »Prispevek k fauni mekušcev Hercegovine«; Stanko Buser »Razvoj mlčina v okolici Velike doline na Dolenjskem«; Bojan Glavač »Industrializacija in urbanizacija Saleške doline«; Majda Ahlin »Zoogeografska Sotška dolina na ekonomski osnovi« in Barica Kranjec »Sodoprti Slovenjci«

FILOZOFSKI ODELEK: Viktor Čop »Nastanek in razvoj II. grupe odredov«; Janko Kos »Prešernov Krst pri Savici in evropska romantika«; Zivana Bele in Pia Weiss »Odziv predšolskega otroka na pravljico«; Sonja Klabus-Goslar »Življenje in delo Janeza Trdine od leta 1830 — 1867«; Jože Pogacnik »Fragment o Stankoviču (Umetnostna opredelitev romana Nedista kri); Vital Klabus »Priprava tehnika v Tavčarjevi Visoki kroniki«; Mirko Zupančič »Predromantični elementi v Linhartovih literarnih prevencih«; Breda Puc »Ilustracije slovenske protestantske knjige«; Eva Rudolf »Etnografske prvne in poljedelstvu na jugovzhodnem pobočju Pohorja«; Rudolf Kodela »Visočica kronika v luči zgodovinskega ozadja in Tavčarjevega umetniškega ustvarjanja«; Martina Orožen »Ferdin Kočvar-Zavčanin — publicist« in Gregor Kočijan »Problematika Cankarjevih »Pobob iz sanj«

V drugi polovici februarja bo delegacija ljubljanskih študentov obiskala varšavsko univerzo. Ob tej priložnosti bodo študentski predstavniki dveh prijateljskih univerz razpravljali o številnih problemih, ki zanimajo študente obeh univerz. Med drugim tudi o izmenjavi strokovnih praks. — Naša slika prikazuje prizor z varšavske univerze, ko študentje med predavanji zločno razpravljajo o vprašanih socialističnega razvoja svoje dežele.

8. II. 1849 - 8. II. 1957

(Boris Ziherl — France Prešeren, pesnik in mislec)

A black and white portrait of a man with dark, wavy hair, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a light, mottled gray.

Potem sem zagledal spredaj vrata, — odprta, mrzel zrak je bil skozi njimi, dišeč, mrzel zrak. Dvignil sem svoje krepelo in stekel proti njim. Planil sem ven, ven, kjer je dišal zrak in me vabil v svoj objem. Jaz, Jezus Kristus, povsod pričujoč nikjer viden, — in jokati sem iskal sem trnje, da bi si splezal venec in si ga posadil na glavo, — da bi tudi meni tekla kri po bledem obrazu, da bi tudi jaz hropel kot prestreljen žival. O, Izkušnjavec, kaj si storil z mano!

STEFAN PLANINC: Predmestje (akvatinta)

(Nadaljevanje na 5. strani)

Kljub mnogim bistvenim razlikam med grafiko in ostalimi tehnikami v upodabljanju umetnosti, pa lahko povsem mirno rečem, da jim je grafika enakovredna. Kot na sliki v olju poje barva, tako

JAKA TORKAR: Zimski večer (akvatinta)

— Izraz »modernost« ima danes v precejšnji meri že nekoliko manj zasmehljiv prizvok. Koliko je to upravičeno in koliko ne, to je druga stvar. Govoril bi rad o nečem drugem. Menim, da danes slikarstvo res ne more biti več tako, kot je bilo pred sto, dve sto leti. Že današnji čas se toliko loči od preteklosti, da je to povsem izključeno, saj je vendar slika umetnost pogojena v dobi. Do sem je tudi modernost upravičena. Bistvo »modernosti«? Sodobno formo sugestivno in iskreno prikazati nov motiv. Vendar pa težnje za »modernim« načinom slikanja lahko včasih zavedejo na dokaj čud-

MATJAŽ KMECL

BALADA O JEZUSU
KRISTUSU
IN DVANAJSTIH APOSTOLIH

Skozi svetniška glorijsko sem
videl kopico Nemcev, kako so
se kriče pregibali sem in tja.
Za njimi je trepetalo vroče
poletje, a s soncem obsijani
gospodje po Bukovniku so se

Mati je tedaj zajokala in počasi smo šli k očetu. Takrat sem prvič postal Jezus Kristus. Nankrat nisem videl več sonca, vsenaokoli se je razprostirala

Potem sem zagledal spredaj vrata, — odprta, mrzel zrak je bil skozi njimi, dišeč, mrzel zrak. Dvignil sem svoje krepelo in stekel proti njim. Planil sem ven, ven, kjer je dišal zrak in me vabil v svoj objem. Jaz, Jezus Kristus, povsod pričujoč nikjer viden, — in jokati sem iskal sem trnje, da bi si splezal venec in si ga posadil na glavo, — da bi tudi meni tekla kri po bledem obrazu, da bi tudi jaz hropel kot prestreljen žival. O, Izkušnjavec, kaj si storil z mano!

REALIZEM

v povojnem francoskem filmu

Z »Borbo za progos«, 1946, režiserja R. Clémenta se pričeta nova obdobje v francoski povojni kinematografiji. Konec je neumnih romantičnih ljubezni, idiličnih vaških zmag in obnove naturalizma. V novih filmih so ključne življene realizma, zahteva po tem, da se ljudem pogleda v obraz. Filmi pripovedujejo o človekovem trpljenju, o grenkosti poraza in v veselju nad zmago. Zgodba, ki jo v filmu »Borba za progos« pripoveduje Clément, je odlično grajena. Glavni junaki v filmu resnično živijo, njihove vročične skrbi in strah so prikazani kot v naraščajočem koralu. Režiser pusti glavne junake, da delajo popolnoma logično po svojih občutkih. Nekateri prizori v filmu izstopajo pri gledalcih zelo močne reakcije, drugi pa ne presegajo okvira dobrega dokumentarnega filma. Vendar je film v celoti razburljiv in bogat v opisu človeških lastnosti in občutij. Realizem v širšem pomenu je v tesni povezavi avtorja z nevarnim doživljanjem svojih junakov in v trdnem in močnem pogledu na življenje.

V intimni in tragični povesti »Vrag v telesu« (1947), je dal Claude Autant-Lara dokaz, da je mogoče ustvariti iz pripovedovanja o duševnem razpoloženju dveh ljubimcev do skrajnosti realističen film. Določene poudarjenosti n. pr. tragično srečanje občutljivosti obeh glavnih junakov (»Norosti, ki sta jih v tej noči počeli najti duši, so naju utrudile bolj kot norosti naših teles«), so prikazane do vseh podrobnosti, ki so lasne realistični umetnosti. Romantične izkušnje glavnih junakov, njuna strast in duševna neenotnost so tako poudarjeni in resnični, da kažejo težnjo po popolnem realizmu, težnjo, da bi se osvobodili

Iz filma »Prepovedane igre«

dile spon človeškega pripovedovanja. Tu se je ponovil primer velikih pisateljev, ki so v svojih delih znali tako tesno združiti obliko z dogotki in občutki. Neko delo je realistično toliko, kolikor je uspelo oživiti v največji meri občutke, duševna razpoloženja, življenjske zahteve itd. Težnja po realizmu se tu združuje z delom samim.

Realizem pa pomeni tudi proučevanje socialnih pogojev človeka, analizo in raziskovanje zgodovinskega okolja, v katerem človek živi. Mnogi francoski režiserji so poskušali v filmu prikazati okolja, v katerem človek živi in dela, toda le redki so uspeli iz svojega dela ustvariti pristno in odkrito umetnost. Ena izmed najlepših del te vrste »Ob zori« smo gledali tudi pri nas. Film pripoveduje o življenju ljudi v rudniških severni Francije. Prizori, ki so jih posneli v pokrajini, kjer so rudniki — črna ogromna stoletna hriba odpadkov spominjajo na piramide moderne suženjstva — so podobni pravkar vsveteli roži, roži, ki jo le premogov prah kmalu uniči. To so laskeve besede, zapisane ob premieri filma in film jih v resnici zaslužijo.

René Clément je uvedel realizem v povojni francoski film. Svoje mojstrstvo v tej smeri je ponovno dokazal v »Prepovedanih igrah« (1952). Otroška lika v tem filmu sta opisana izredno preprosto in brez vseh tistih običajnih posez, s katerimi prikazujejo otroke v drugih filmih. Vendar je v tem filmu z razliko od »Borbe za progos« precej naturalističnih prizorov, ki napravijo pripovedovanje včasih neprijetno in motijo harmonijo filma (prizori na kmetijah), toda že samo prizor bombardiranja ceste — ostra in sama po sebi razumljiva obsodba vojne — zadostuje, da film lahko uvrstimo v zbirko velikih realističnih del.

Upajmo, da francoski filmski umetniki ne bodo stopili s poti realizma, kjer se ustvarijo tako velika dela. Kajti bistvo vsake prave umetnosti je ravno sposobnost, da realistično in umetniško prikaže življenje.

FREE CINEMA

SVOBODNI KINO

Filmski ustvarjalec ne more narediti filma tako kot pesnik napiše pesem. Če pesni nihče ne objavi, jo avtor lahko spravi v žep in nihče ne bo oškodovan. Filmski človek pa je nasprotno dosti bolj konkretno odgovoren za svoje delo. On tvega svojo eksistenco če poskuša ustvariti z denarjem film, v katerem ne računa na zahteve in potrebe tržišča. Vsa njegova umetnost mu nič ne pomaga. Popolno svobodo v umetniškem ustvarjanju pri filmu si lahko ustvarijo samo ljudje, kot je Orson Wells ali pa de Sica, ki si pridobi denar za svoje filme tako, da igra tudi vloge, ki mu nikakor ne odgovarjajo. Podobno delajo tudi amaterji, toda njihova dela ostanejo navadno znana samo njihovim prijateljem ali v najboljšem primeru ožjemu krogu.

Lansko leto so v dvorani angleške kinoteke v Londonu prikazovali tri neodvisne amaterske filme. Naval za vstopnice je bil velik vse štiri dni, ko so filme predvajali in časopisje je imenovalo ta dogodek začetek enega najpomembnejših gibanj v zgodovini angleške kinematografije. Naslovi filmov so bili: »Dežela sanj«, »Mama to ne dovoli« in »Skupaj«. Vsi trije so realistični in obravnavajo teme iz moderne življenja. Avtorji — sodelavci Britanskega filmskega inštituta so imenovali svoje delo Free Cinema — svobodni film.

Avtorji niso hoteli imenovati svoje filme eksperimentalne zaradi tega, ker niso iskali nekaj povsem novega. Filmi so v najboljšem primeru realistični in predstavljajo lastne zaključke avtorjev. »Snehalci smo stvari, ki jih je bilo moč videti tudi prej v angleškem filmu« je pisal L. Anderson, eden od avtorjev — »toda poskušali smo jih gledati sveže, z ljubeznijo ali jezo, predvsem pa ne hladno, higijensko ali konvencionalno.«

»Dežela sanj« je skrivaj posneta v nekem londonskem zabavnem parku. Skrivaj so po-

sneli prazni obrazi ljudi, ki iščejo zabave in apatično hodijo od avtomata do avtomata. Brez izrazne otroške oblike, ki strmi v voščene lutke, ki prikazujejo mučenja št. spremlja histeričen smeh ljudi in glasbe iz avtomatov za pet centov. Andersonova ostra socialna obtožba ni uperjena proti ljudem, ki vse to sprejemajo kot »deželo sanj«, temveč proti ljudem, ki so za tako stanje odgovorni...

Drugi film »Mama to ne dovoli«, je film o jazzu v Londonu. Film prikazuje »Tedy boye« in male prodajalke v simpatični luči. Pred prizori s plesilci, kjer »teenagers« (mladoletniki) trošijo svojo odlično

enegijo, jih film pokaže kako zapuščajajo svoja delovna mesta in se pripravljajo na odhod v klub. Postopoma avtorji filma dokazujejo, da so ti klubi koristna mesta kjer ima mladina lepo priložnost, da uveljavi svoj temperament. Posebno se to vidi pri srečanju s skupino, ki po-piva v predmestju in se nikakor ne more pridružiti plesalcem. Po pozitivnem zaključku takega načina zabave »odobne mladine se film zaključuje s prizorom, ki ga predstavlja naslov.

Avtor tretjega filma je 24 letna Italijanka Mazetti, študentka slikarske akademije. Pripoveduje nam o gluhih in prebivalcih East-Enda. V za-

ključnem prizoru otroci nagajajo obema gluhih otroke tako dolgo, dokler eden od njiju ne pade v kanal. Čeprav je v bližini stražnik in dosti drugih ljudi, se človek utaplja, ker ne more klicati na pomoč. Drugi ostane sam, otroška oseba, ki je bil vedno odvisen od svojega prijatelja.

V skupni izjavi avtorji »svobodnega filma« sporočajo: »Ti filmi niso bili napravljeni skupaj, niti ni bil namen, da se prikazujejo skupaj. Ko pa so se znašli drug poleg drugega, smo v njih občutili isto misel. In to je vera v svobodo, v pomen navadnih ljudi in v pomen vsakdanjosti.«

En od najpomembnejših francoskih filmskih režiserjev, RENÉ CLAIR, je ustvaril vrsto pomembnih realističnih filmov. — Na sliki ga vidimo, ko daje navodila igralcem med snemanjem filma »Veliki manevri«. V ozadju je Gerard Philippe.

Prizor iz cinemascope filma »Carmen Jones«

Začetki cenzure v ameriškem filmu

Obstajajo stvari, ki se ne smejo prikazovati v filmih ameriške produkcije in o katerih se ne sme govoriti. Da pa kakšen podjeten producent ne bi kljub temu napravil kaj takega, skrbi »Hays Code«, ki detajlno opisuje kaj se sme in kaj se ne sme prikazovati. Sele potem dobi producent dovoljenje za javno prikazovanje svojega filma. Zanimivo je, kako je prišlo do ustanovitve Haysovega zbornika. Čeprav ima danes pomen zakona, Haysov zbornik filmski industriji ni vsilila država niti ne verske ali politične organizacije. Zamislili in ustvarili so ga producenti sami, — da bi nadzorovali svoje lastne filme. Na prvi pogled se zdi, da so producenti nastopili proti svojim lastnim interesom, toda če upoštevamo položaj družbe v času ko je nastajal zbornik, nam postane jasno, da je bil kompromisna rešitev v tedanjih razmerah.

Po prvi svetovni vojni nastopi po vsem svetu in tudi v Ameriki doba, ko hočejo ljudje nadoknaditi zamujeno. V literaturi, gledališču in tudi na filmskem platnu se to odraža v svobodnejšem in bolj erotično poudarjenem oblikovanju snovi. Publiko je zahteval tak način in producenti so jo skušali zadovoljiti. Hollywood se je še razvijal. »Zvezde«, ki so nastajale v tej dobi, so dobivale za takratne pojme fantastične honorarje, ki so jim omogočili razuzdan in objestni način življenja. Dostikrat je bilo nemogoče razlikovati med njihovim življenjem na platnu in resničnim življenjem.

Po vrsti škandalov med filmskimi ljudmi so se začele pojavljati zahteve po preprečevanju takega stanja. Kot rezultat tega se v Ameriki začela splošna polemika za in proti uvažanju filmske cenzure. Verske organizacije so bile za to, da se prepreči vse, kar je nemoralno. Do tu so si bili vsi edini. Toda pojmi morale in nemorale so se tako

razlikovali, da jih je bilo nemogoče vskladiti. Če bi ugodili vsem zahtevam, bi gotovo uničili filmsko industrijo, kajti težko da bi kaj ostalo, kar bi se moglo prikazovati.

Tedaj so nastopili predstavniki filmske industrije in zahtevali cenzuro, ki bi bila enotna, da bi zadovoljila večino in bi obenem onemogočila nemoralno na filmskem platnu, ne da bi onemogočila razvoj filma. To je bil v tistem času zelo spretan korak. Producenti so smatrali, da je bolje ako sami nadzorujejo svoje delo, kot pa da kontrola prevzame nekdo, ki ga ne bi zanimali interesi proizvajalcev.

V Hollywoodu je bilo ustanovljeno združenje, ki mu je načeloval Will Hays. Prvo dejanje tega združenja je bil spisek knjig in dram, ki se ne smejo prikazovati na filmskem platnu. Potem je sledila vrsta prepovedi in prepisov. Leta 1931 so vse te prepovedi in prepise zbrali v zborniku, znanem pod imenom »Production Code« (Zbornik prepisov za proizvodnjo filmov). Ta zbornik velja še danes. Prepovedi se nanašajo na vse tisto, kar bi lahko prizadejalo ali žalilo dostojanstvo človeka. Zbornik govori o vprašanju odnosov med spoloma, o zločinu, o verskih in nacionalnih občutkih. Motion Picture Association of America postavlja posebne cenzorje, ki izdajajo potrdila, če se kakšen film lahko javno prikazuje.

Uslužbenci te organizacije praktično nadzorujejo proizvodnjo nekega filma ves čas nastajanja. Pri pregledu filma se enkrat pregledajo film v celoti, potem pa vsako sceno posebej. Če je n. pr. film v celoti zadovoljil predpise zbornika, je pa v njem zločin, ki v filmu ni kaznovan, film zavrnejo. Cenzorji beležijo vse, kar je v filmih nesprejemljivega in o tem obveščajo producente. Končno dovoljenje za film pa se lahko dobi šele takrat, ko ta odgovarja vsem zahtevam, ki jih postavlja Haysov zbornik.

Elizabeth Taylor

CINEMASCOPE - povečevalno steklo

V borbi s televizijo je kinematografija polskala pomoč v trodimenzionalnosti. Toda mnogi mislijo, da tudi tretja dimenzija ni rešitev za povečanje zanimanja za film in da televizija ni edini razlog zmanjšanja zanimanja. Težko je danes v tem vrtincu diskusij najti pravo pot in odobriti kakšno mišljenje. Drži pa, da uvažanje plastičnega filma spremlja precej problemov, ki so bili pereči že ob uvažanju zvočnega filma. Pojav zvočnega filma je imel brez dvoma za posledico najprej korak nazaj v umetniškem pogledu, kajti najprej je bilo treba rešiti tehnične probleme, da se je zvočni film lahko dvignil do današnje umetniške stopnje.

Pri nas smo pred nedavnimi videli prve cinemascope filme. Morda zato ne bo odveč, da ob tej priložnosti napišemo nekoliko besed o cinemascope-ski tehniki.

Slika, ki jo vidimo v cinemascope projekciji je približno dva in polkrat večja od dosedanjih slik na navadnem platnu. Višina slike je ostala proporcionalno ista kot prej. S tem je doseženo, da gledalec vidi tisto, kar došle na filmskem platnu ni videl in to je široki prostor levó in desno od glavnega dogajanja. Glede na veliko konkavno projekcijsko površino, na katero se projicirajo cinemascope-ske slike, se gledalcu zdijo prizori dosti resničnejši.

Morda je najznačilnejše za cinemascope pomanjkanje proscenija. To je osnovna razlika med navadno fotografijo in cinemascope. Pomanjkanje okvirja, ki omejuje akcijo, omogoča dosti večje sodelovanje gledalca z dogajanjem na platnu. Tako so objektivni in subjektivni učinki filma zelo spremenjeni in publika drugače sprejema film. Pri velikih planih je dosti več prostora okrog gledalca, kar sili režiserja, da ta prostor napolni s kakšno druge akcijo ali primernim ozadjem.

Pri cinemascope smenjanju filma kamera ni več tako gibljiva, ker sprejema na trak slike, ki je 2,66-krat večja od navadne leče. Cinemascope zahteva tudi drugačno razsvetljavo. Vsa scena mora biti enako osvetljena, kar dosežemo z pravilno razmestitvijo svetilk. Čim hitreje se giblje kamera, tem manj svetlobe je potrebno.

Veliki plani so še vedno močnejši. Morda so celo bolj dramatični kot prej, toda niso več tako potrebni, ker je platno tako veliko, da se večina likov vidi skoraj kot v velikem planu in so njihovi obrazi dovolj veliki, da gledalec vidi mimiko.

Posebne scene so globlje in igralci niso več stisnjeni na majhnem prostoru, zato pa morajo več govoriti in se bolj gibati. Razen tega morajo biti scene časovno točno omejene,

V zadnjem času se je v francoskem filmu zelo uveljavila mlada Brigitte Bardot

ker je rezanje in prehod na snemanje pod drugim kotom komplicirano in težko.

Važen problem predstavlja tudi vprašanje zvoka. V cinemascope filmu je zvok zelo važen faktor. Čeprav bi bilo snemanje filma dosti enostavnejše, če bi se zvok snemal na običajni način, bi film izgubil na zanimivosti. Stereofonski zvok je postal nezogiben spremljevalec cinemascope. Plastičen zvok, to je zvok, ki se pojavlja na tistem delu platna, kjer se nahajajo igralci, precej doprinese k prepričljivosti filma.

Cinemascope deluje na nek način kot povečevalno steklo. Na platnu vidimo vse povečano tako, da tudi najmanjši detajli težko uidejo očesu. Povečanje se odraža tudi pri vsebini filma. Če je vsebina slaba, bo na platnu izgledala še slabša, če je pa dobra, bo na platnu še boljša. Isto velja za režiserja. Slab režiser postane v cinemascope tehniki nemogoč za gledalca.

Z razliko od cinemascope ustvarja trodimenzionalni film dojem prostornosti scene in likov v njej. Je praznoprav sinteza vseh novih naporov v kinematografiji. Tehnične ovire pa so velike in ravno borba za odstranitev teh težav je značilna za današnji položaj trodimenzionalnega filma. Filmski delavci vseh dežel ne skrivajo, da gre v glavnem le za drage eksperimente in da se v umetniškem pogledu filmi posneti v cinemascope 3-D ne morejo meriti z navadnim filmom. Zmagovalec v tej borbi bo brez dvoma tisti, ki bo najbolje opravil postavljeno nalogo.

TRIBUNA, list študentov ljubljanske univerze.
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva cesta 5a, telefon 31-182. — Uredbuje uredniški odbor.
— Odgovorni urednik: Janko Popović, študent prava. — Tekoči račun Komunala, banke 60-KB-1-Z-567. — Letna naročnina 200 din.
— Rokopisov ne vračamo. — Tisk časopisno založniškega podjetja »Slovenski poročevalca«.